

Republikanen

Republikanska Föreningens tidskrift för debatt om statsskicket. Nr 2 sommaren 2001.

Riddarhuset

Denna privilegiesamhällets (näst) sista bastion borde avskaffats för länge sedan.

Befria Victoria!

RepF:s ordförande Magnus Simonsson berättar om den nystartade kampanjen för att ge kungabarnen medborgerliga rättigheter.

”För mig är republiken lika självklar som demokratin”

Riksdagsmannen Anders Ygeman (s) tycker att partiprogrammet skall följas.

Den kungliga dokusåpan kräver sina offer

Psykologen Tomas Videgård analyserar monarkins påverkan på kungabarnen.

En självständig president

Henrik Alexandersson vill ha en republik med maktindelning.

Vårt grannland i väster

Norrmännen är inte lika monarkistiska som förr. Bernt Nilsen från For Republik i Norge tror att monarkin kan avvecklas till år 2014.

Republikanen

Republikanska Föreningens tidskrift för debatt om statsskicket

Utkommer kvartalsvis och kan laddas ner som pdf-fil på www.republik.nu

Redaktör: Carl Drott, Andra Villagatan 7, 504 53 Borås, tel. 033-417336 / 033-139818 / 0705-863754,
e-mail: carl.johan.drott@boras.mail.telia.com

Kommentarer, tips och egna artiklar är välkommet.

Republikanska Föreningen (RepF) är en partipolitiskt obunden förening som verkar för införandet av republik på demokratisk väg. Vår enda fråga och vårt enda mål är ett slutgiltigt avskaffande av monarkin och dess tronföljd. RepF har cirka 1500 medlemmar.

Medlemskap i Republikanska Föreningen är gratis. Skicka ett meddelande med namn, adress, telefonnummer samt e-postadress till foreningen@republik.nu för att bli medlem.

RepF: <http://hem.passagen.se/fr2000/>

Republik! Nu!: www.republik.nu

Dags att avskaffa riddarhuset

Inte nog med att vi har monarki i Sverige – det finns fortfarande lagar som reglerar adeln! Det är så otidsenligt att man knappt tror att det är sant. Riddarhusordning (1866:37 s.1) och Ridderkapets och adelns privilegier (1723:1016 1) gäller fortfarande, vilket alltså betyder att staten reglerar en form utav klubb där man får vara med om man fötts av föräldrar med rätt efternamn. En sorts minimonarki med flera kungar.

Men inte nog med att detta givetvis är i högsta grad odemokratiskt. Lagarna kränker även adelns rättigheter (som givetvis borde vara samma som för oss andra). Följande citat är hämtat ur Riddarhusordningen:

”§ 5 Mom. 1 En var till myndig ålder kommen adelsman, som är mantalsskriven i riket, är skyldig att varje år, under vilket han taxeras till statlig eller kommunal inkomstskatt erlägga den avgift -- riddarhuskapitationsavgift -- som för riddarhusets underhåll och därmed sammanhängande ändamål kan varda av ridderskapet och adeln beslutad och av regeringen till efterrättelse kungjord. Avgiften skall erläggas före årets slut. Förordning (1992:949).”

Alltså har man som adelsman skyldighet att betala en särskild skatt! Notera dessutom året då förordningen trädde i kraft – 1992...

Om Sveriges adelsmän vill träffas och prata vapensköldar och lantgods – eller vad de nu sysslar med – så är jag den siste att lägga mig i. Men varför i hela friden skall detta styras av speciella lagar?

1999 motionerade Johan Lönnroth (v), Karin Pilsäter (fp) och Bengt Silfverstrand (s) gemensamt i riksdagen om adelns avskaffande. Motionen gick tyvärr inte igenom, men säkerligen kommer frågan att aktualiseras igen. Adeln borde liksom monarkin en gång för alla förpassas till historien.

RepF är och bör vara en enfrågeorganisation, men denna monarki modell mindre borde vi nog ta ställning emot – antingen i föreningen eller enskilt.

Carl Drott

Befria Victoria!

Monarkin är förkastlig därför att den innebär att posten som statschef inte tillsätts på demokratisk väg. Istället går rollen som statsöverhuvud i arv inom en och samma familj. Så har det varit sedan Sverige gjordes till ett arvkungadöme år 1544 under Gustav Vasas styre. Drygt 430 år senare, 1977, föddes kronprinsessan Victoria. Även om hon inte föddes till tronarvinge blev hon det som mycket ung. Efter hennes födsel ändrades nämligen grundlagen så att även kvinnlig tronföljd blev möjlig. Därmed blev hon, utan att själv vara mogen att ens förstå beslutet, genom successionsordningen tronföljare till den svenska kronan.

Victoria är i dag 24 år. Hela hennes uppväxt har präglats av att hon en dag ska bestiga Sveriges tron. Där uppifrån kommer hon att ha en begränsad makt enligt lagboken men desto mer inflytande som opinionsbildare. Hennes båda föräldrar rankas i dag som två av de tio främsta opinionsbildarna i Sverige. När Victoria kommer att uttala sig om det ena eller det andra kommer det att få stor genomslagskraft i media. Förhoppningsvis är hon förnuftig nog att avstå från att lägga sig i politiska diskussioner. Skulle hon vilja kan hon dock, precis som sina föräldrar, påverka såväl opinionen som ledande politiker genom att uttala sig i för medborgarna och riksdagen viktiga frågor.

Nu vill inte jag sätta munkavel på Victoria. Tvärtom, det är min åsikt att hon fritt borde säga sin mening liksom övriga människor i Sverige. I dagsläget skulle det dock innebära att hon från sin genom lag upphöjda och betydelsefulla position skulle ges alltför mycket inflytande. När Sverige blir republik eller när hon självmant avsäger sig rätten till kronan kommer hon liksom övriga

medborgare inte ha ett i grundlagen förutbestämt monopol till ett politiskt ämbete. Den fria Victoria kommer själv att få sträva efter inflytande, om hon så önskar.

Det är omöjligt för mig att sätta mig in i hur det skulle vara att tvingas ta samma arbete som min pappa. För genom riksdagsbeslut, familjetradition och uppfostran är Victoria i praktiken tvingad att när tiden kommer bestiga tronen och vara regent över alla svenska undersåtar. På samma sätt som sin far eller farfars far före honom. Nu skulle Victoria kunna befria sig själv genom att abdikera och därefter ges möjlighet att själv bestämma sig för vad hon vill syssla med under sitt yrkesverksamma liv. I sina drömmar kanske hon ser sig själv som racerförare, sjuksyster eller dataingenjör.

För egen del tror jag att Victoria, även om hon verkar vara en klok och förnuftig person, inte tar möjligheten att lämna familjens ambitioner för henne. Sannolikt är hon för övertygad om att hon har en förutbestämd uppgift i livet eller inte är modig nog att bryta med gamla traditioner. Således krävs att hon frigörs från den framtida tronen genom demokratiska beslut. Genom att verka för republik kan du och jag se till att Victoria och hennes efterföljande förskonas från det tunga ok monarkin utgör. Samtidigt kommer vi att själva frigöras från våra roller som undersåtar och som fria medborgare kunna medverka till vem som innehar statschefsämbetet i Sverige. Vi kan och ska befria Victoria!

*Magnus Simonsson, ordförande
Republikanska Föreningen*

Äntligen republik!?

Klockan 14 är det dags. Jag lutar mig tillbaka i riksdagsbänken för att lyssna. Det är riktiga, verkliga kungsord jag får ta del av. Från en riktig kung! Ändå är det tryggt att statschefen slår fast att "Sveriges riksdag utgör hjärtat i vår demokratiska process."

Men är det inte lite förlegat, mossigt och faktiskt i grunden djupt odemokratiskt, det jag nu ser?

Trots att vårt land utvecklats och väl får betecknas som modernt så är monarkin ännu levande. I vår demokrati vädjar vår talman ödmjukt att "Eders Majestät måtte förklara riksmötet för öppnat." 349 män och kvinnor från hela nationen startar sitt arbete med att få, om än vagt formulerade så dock inriktningsord, av en person som ärvt sitt ämbete.

Som socialdemokrat och därmed republikan skulle det kännas betydligt bättre om vi äntligen kunde genomföra demokratin fullt ut. Sedan tidernas begynnelse har mitt parti haft det lilla men betydelsefulla ordet "Republik" infört i det dokument som ska ligga till grund för politiken, för konkreta förslag i regering och riksdag, ett program som alltid måste vara ledstjärnan i det dagliga arbetet. Ändå har åren gått, monarkin består och många av mina partivänner röstar medvetet ja till att behålla resterna av det gamla odemokratiska samhällssystemet.

Jag kan på en punkt förstå varför. Vi har i vår ambition att utveckla välfärden och att fördela tillväxtens frukter så rättvist som möjligt satt möjligheten till makt och inflytande före det principiella att fullt ut avskaffa monarkin. Vi vet att medias makt är stor och det har nog känts omöjligt att ta risken att "få sparken av väljarna" på frågan om republik, och därmed också förlora möjligheterna till ett avgörande politiskt inflytande i stort.

Men nu verkar det gå åt rätt håll. Självförtroendet hos socialdemokratin verkar ändå ha stärkts. Vi vågar äntligen formulera ett modernt parti-program som förslag till vår kongress. I den nya texten heter det att "Socialdemokratin vill verka för att monarkins arvsprincip på sikt avskaffas och införa republik, där statschefen väljs direkt eller indirekt av folket" Det nya partiprogrammet ska debatteras och fastställas på partikongressen i höst.

För mig är republiken lika självklar som demokratin. All politisk makt ska utgå från folket och ska utövas av de som folket har valt. Och lika viktigt är att den maktutövningen innebär också att man är ansvarig inför folket. Hur gulligt och sött man än tycker att det är med en kungafamilj så är den demokratiska förlusten av en monarki inte acceptabel. Mina varma republikanska hälsningar går därför denna gång till de partivänner som ska rösta om republikkravet i november:

Jag önskar er, valda ombud för Sveriges socialdemokrater, lycka och välgång i ert viktiga värv att äntligen ta steget fullt ut för en ny spirande republik: Sverige.

Anders Ygeman, riksdagsledamot (s)

Maskotmonarki eller Tomteland?

Jag minns henne väl. Den 20-åriga, livliga, begåvade och attraktiva kvinnan. Hon sökte psykoterapi för ångest och anorexi. Jag förstod snart att hennes problem bottnade i att hennes mycket kända föräldrar ända sen födseln detaljplanerat hennes liv. För dem var det självklart att hon i sinom tid skulle ta över det anrika familjeföretaget. Själv ville hon inte alls men vågade inte säga något till föräldrarna. Hon ville hellre ägna sig åt konst eller möjligen läkaryrket men visste att föräldrarna var benhårt emot. Hennes förtvivlan ökades också av de uteslöt att hennes pojkvän skulle kunna bli hennes make.

I vanliga fall skulle jag naturligtvis ha stött hennes strävan att själv välja man och framtid men de speciella sociala omständigheterna tvingade mig att välja en annan linje. Jag utnyttjade de förtroende hon kände för mig genom att i början försiktigt men så småningom alltmer kraftfullt argumentera för att hon måste ta hänsyn till alla människor som litade på att hon skulle ta över familjeföretaget och vars väl och ve skulle komma att bero på henne. Kunde hon verkligen svika deras förtroende? Hela samhället där företaget fanns kunde ju hamna i kris. Hennes invändningar att hon var olycklig och ville hitta sig själv avvisade jag bestämt. Jag framhöll att hon var olycklig för att hon tänkte för mycket på sig själv. Talet om självförverkligande var egentligen bara ett försvar för egoism och självupptagenhet.

Ganska länge motstod hon mina tolkningar men det som slutligen fick henne att ta reson var mitt påpekande av hur sårad hennes mamma skulle bli om hon hoppade av den utstakade karriären. Mamman var känd och beundrad för sitt engagemang för världens lidande barn – att öppet revoltera mot hennes vilja skulle kunna få henne att framstå som en dålig mor. När väl det sista motståndet var brutet var det också lätt att få henne att inse att pojkvännen inte var något lämpligt parti. Hon förstod att pappa och mamma bara ville hennes och - firmans bästa.

Min strategi gick ut på att stärka hennes försvar mot egna självständighetsimpulser och jag måste säga att jag lyckades. Mitt handlande kan synas etiskt tveksamt men jag bedömde att hon faktiskt hade en så viktig roll för så många människor att hon måste förkväva sitt "sanna själv". Naturligtvis stred mitt handlande mot Psykologförbundets

etiska principer men ibland måste individualiteten offras för högre ändamål.

Som väl läsaren har förstått är detta en skröna. Jag har försökt åskådliggöra en form av integritetskränkning som väl nästan alla tar avstånd ifrån i princip men som nästan alla hyllar i ett speciellt sammanhang. Enligt de senaste opinionsundersökningarna stöder 85% av svenska folket att barn i en viss familj från födseln utväljs att spela en roll som samhället har bestämt att de ska spela. Även om deras begåvning och intressen inte alls stämmer för att bli statschef i konungariket Sverige så har de ingen talan. Detta anses av svenska folket och alla officiella instanser som helt berättigat och invändningsfritt.

Trots att monarkin uppenbarligen strider mot centrala mänskliga och demokratiska värderingar (och mot artikel 21 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna) så är det bara 15% som ogillar den. Monarkin tycks gå hem i alla läger från skvallerpressköpare till Svenska Akademiens ständige sekreterare (som höll på att få fnatt när den röda mattan sänkades inför kungaparets Akademibesök). T.o.m. inom Vänsterpartiet finns en klar majoritet för monarki.

Många hävdar att det finns "rationella" skäl att hålla fast vid monarkin. Ett av de vanligare argumenten är att kungamakten är tradition och traditioner ska man värna. Eller: Kungen är en enande symbol för landet som vi helt enkelt inte klarar oss utan. Det är bra med en kung för då slipper man välja president. ("Och vem skulle du vilja ha som president? Göran Persson va? Ha ha!") Kungen är bra för exportindustrin. Och cirkelresonemanget som politikerna ständigt för fram: det är bra med en kung för folk tycker det är bra med en kung. Jag kan inte se att något av de här argumenten har någon vidare bärighet. Framför allt kan jag inte se att de har en sådan vikt att de motiverar det psykologiska missbruk av barn som en konstitutionell monarki förutsätter.

Själv tror jag dock inte det är särskilt intressant att diskutera de "rationella" argumenten för eller mot monarki. Monarkins betydelse och lockelse i dagens samhälle ligger på ett annat plan.

En nybakad studentska som jag pratade med för ett tag sen tror jag gav en nyckel till monarkins popularitet. Till min förvåning sa hon att en av de

saker hon personligen kände sig stolt över var "värt kungahus". Varför det gjorde hennes stolt kunde hon inte riktigt förklara – det var "fint" bara. Vad det nu än berodde på så gav kungahuset henne en känsla av ökat personligt värde. Monarkin skänkte henne s.a.s. narcissistiska pluspoäng.

I stort som i smått ser man detta ständigt upprepas. Kommuner skattar sig lyckliga när det lyckas värva någon kunglig att klippa band eller dra i snören. TV gjorde ett långt reportage om två långtidsarbetslösa kvinnor som till tröst för sitt elände fick komma på kungamiddag. Deras lycka var obeskrivlig.

Eller ta nobelpristagaren Arvid Karlsson som morgonen efter prisutdelningen intervjuas i radions P1. Intervjun handlar i stort sett bara om hans bordsdamer. "Sällskapet var ju också utsökt förstås." säger Nobelpristagaren. "Ja det var ju inte något att klaga på." fyller reportern (Camilla Kvartoft) i. "Vad gjorde dom för intryck prinsessorna?" Radiolyssnaren får bl.a. veta att de var "väldigt trevliga" och att det var "väldigt intressant" att få höra prinsessan Lilian själv berätta om prins Bertil. Prinsessan Madeleine hade inte sagt så mycket själv men hon var "påtagligt nyfiken" om hans forskning "och det var ju roligt."

Alltså dagen efter att den 70-åriga forskaren belönats med den finaste vetenskapliga utmärkelsen blir han väckt tidigt på morgonen för att inför svenska folket redogöra för vad han talade med prinsessan Lilian och prinsessan Madeleine om. Undertexten är: att få prata med två prinsessor måste vara det finaste som hänt i denne mans liv. Den yppersta belöningen för ett helt forskarliv är att den 18-åriga prinsessan Madeleine visade intresse för hans arbete.

Uppenbarligen är ingen glans som kungaglans. Ingenting i detta land blir riktigt, riktigt fint om inte någon kunglig förgyller tilldragelsen. Monarkin är ett narcissistiskt smörjmedel för folket.

Men varför är det så? Hur kommer det sig att bara en blick från en kunglig kan skänka ditt liv en helt ny mening? Du må vara arbetslös resten av ditt liv – det spelar ingen roll för du har varit på kungamiddag! Varifrån kommer monarkens mana?

Paradoxalt nog tror jag att själva det faktum att kungen berövats all formell makt har stärkt den kungliga glansen. Genom att inte ha något ansvar behöver kungen aldrig ställas till svars och därmed bäddar man för en "arkaisk" illusion om det allgoda och allvisa kungaparet. De kungliga blir allt mindre verkliga och alltmer idealiserade. Förvisso fungerar de som enande symbol för landet. Men en symbol som är helt renons på verklig substans.

En symbol som mer och mer har blivit en maskot. En maskotmonarki.

Jag tror att i mängder av familjer är det katten eller hunden som är den mest älskade familjemedlemmen. Den som i någon mening håller ihop familjen och som alla kan samlas omkring och uttrycka sin beundran för. Allt den gör är intressant och märkvärdigt och vad vi än säger till den så håller den med. Kring dessa fyrbenta varelser samlas en mängd anekdoter som berättar om deras speciella egenheter och bedrifter. Hur otroligt gulliga, kloka, trogna, busiga etc. de är.

Jag kan inte se annat än att kungafamiljens framträdande i media har precis samma framtoning som de älskade husdjuren. De behöver egentligen inte prestera något annat än att se trevliga ut och föra sig väl. Kattungen är bedärande i sin rosa rosett och Madeleine i sin rosa helaftonsklänning. Victoria var "best in show" på Amaranterbalen etc.

Ja, t.o.m. i valet av partner finns klara likheter. Det är lika viktigt för den renrasiga hunden eller katten som för dito prins och prinsessa att parningsobjektets stamtavla är den rätta. På fullt allvar skrivs artiklar om att kronprinsessan måste offra pojkvännen Daniel Collert och välja en annan, helst utländsk och helst prins (bara inte de norska eller danska kronprinsarna!) för att säkerställa dynastins fortlevnad.

Man kan säga att det pågår en slags omedveten byteshandel där medborgarna förser kungafamiljen med glans och ära (och ett hyggligt underhåll) mot att de får äga och utnyttja dem som offentlig familj. Folket köper dem som kelgrisar och de säljer sin personliga integritet.

Men är det här egentligen så mycket att bråka om? Även om monarken är mer en maskot än en kung av Guds nåde så fyller han ju sin roll som enande symbol för landet. Och kungafamiljen tycks ju beredda att offra sin integritet för att spela sina roller. Ett tryggt och bra system egentligen?

Men hur tryggt är det att bygga nationens känsla av enhet, stolthet och värdighet på kungen? Låt oss säga att det kom fram att kungen gjort sig skyldig till något mer skamligt eller brottsligt än fortkörning. Han kan visserligen inte åtalas eller dömas men den offentliga domen skulle bli förödande. En överdriven idealisering åtföljs lätt av en överdriven nedvärdering. Jag minns själv hur skakad jag blev som tonåring när jag fick höra att den djupt vördade och älskade "gamle kungen" Gustav V anlidade unga homosexuella prostituerade! På 40-talet lyckades hovet genom att betala ut stora belopp i utpressningspengar hindra offentlig kännedom om hans homosexuella kontakter men man har svårt att tro att det skulle ha lyckats idag.

Man kan föreställa sig drevet. (Enl. Gunnar Pettersson som forskar om Gustav V är det inte klarlagt om kungen var pedofil eller om det bara handlade om homosexuella kontakter med unga män; bakgrundsmaterialet till den JK-utredning som gjordes är ännu hemligstämplat.)

Att basera en hel nations enighet och sammanhållning på att medlemmarna i en viss familj uppför sig oklanderligt är knappast särskilt betryggande.

Dessutom kan man befara att maskotmonarkin i grund och botten undergräver demokratin. Jag tycker det är oroande att kungen och drottningen som inte fattar några beslut regelbundet utses till Sveriges mest beundrade personer medan politiker som fattar alla viktiga beslut utsätts för en massa förakt. Monarkin förleder människor att fly till en grandios och glittrande skenvärld för att döva känslor av skam, värdelöshet, maktlöshet. Man upplever en falsk delaktighet i den offentliga familjen i stället för reell delaktighet i samhället och inflytande på den egna livssituationen.

Monarkin bäddar på detta sätt för en primitiv polarisering av det offentliga styret där en part uppbär all heder medan en annan uppbär all skam. (Polariseringen mellan total idealisering och total nedvärdering är en mekanism välkänd för alla som jobbar psykoterapeutiskt och som man söker påverka).

Kungafamiljen är ett levande exempel på att reellt ansvarstagande och faktiska prestationer inte betyder något. Det som belönas är att födas eller gifta sig med någon i rätt familj. Offra din personliga integritet och visa upp en tilltalande yta så går det dig väl i alla dina livsdagar. Dessutom är de ett exempel för alla föräldrar som tycker sig ha rätt att kräva av sina barn att de ska uppfylla föräldrarnas drömmar och förväntningar vare sig dessa handlar om att sonen ska bli ishockeystjärna eller dottern isprinsessa. Man ondgör sig över invandrarfamiljer som inte låter barnen själva bestämma yrke, religion eller vem de vill gifta sig med samtidigt som man hyllar kungafamiljen som på samma sätt kränker sina barns rätt.

Vad ska man då göra? Tyvärr känner man sig lätt som en ropande röst i öknen när man talar för republik – även om Niklas Ekdahl och Helle Klein, ledarskribenter på DN respektive AB, i radion nyligen kallade monarkin ”pervers”. För det stora flertalet tycks det narcissistiska smörjmedel som monarkin skänker oemotståndligt. Det kan alltså verka som om Republiken Sverige är långt borta men man ska inte vara för säker. Om ”engelska sjukan” drabbade det svenska hovet så kan även ett massivt stöd för monarkin snabbt försvinna (mer om detta nedan). Hur som helst, i rådande opinionsläge kan de politiska partierna

naturligtvis inte lyfta ens ett lillfinger mot monarkin. Inte heller sådana organisationer som har ett speciellt ansvar för att värna om barns och vuxnas integritet och psykiska hälsa kan kosta på sig ett ord av kritik. Tvärtom.

Svenska Psykologförbundet är såvitt jag vet det fackförbund som starkast har tagit ställning för monarkin. Det skedde i samband med världskongressen i psykologi i Stockholm i somras där kungen gavs en framträdande exponering som psykologernas ”högste beskyddare”. Hur man kan få det att gå ihop med de egna yrkesetiska principerna om att ”Psykologer respekterar och främjar utvecklingen av varje människas grundläggande rättigheter, värdighet och värde.” är gåtfullt. Man hyllar ett förhållningssätt som tillämpat i den egna verksamheten skulle leda till uteslutning ur förbundet!

Inte heller kan man vänta sig att Barnombudsmannen, Rädna Barnen, BRIS eller liknande organisationer skulle påtala den psykologiska rovdriften på kungabarnen. Om så skedde skulle man riskera att stöta sig med en av sina viktigaste stödpersoner. Å ena sidan – och med all respekt – så engagerar sig drottning Silvia mot kränkningar av utsatta barn. Å andra sidan blundar hon för de integritetskränkningar av de egna barnen som monarkin ofrånkomligt medför. Victoria har själv medgivit att hon behövde den relativa anonymiteten i USA för att komma över det ”kruks i själen” som hennes anorexi var ett uttryck för. M.a.o. monarkin försätter henne alltså i en så svår tvångssituation att hon måste fly landet för att få ro i själen. Uppenbarligen tycker alla som engagerar sig för barns rättigheter att den här formen av integritetsbrott är helt OK. Man undrar om någon någonsin på allvar frågat henne om hon vill bli drottning.

Jag kan bara se två vägar att avskaffa maskotmonarkin. Den ena, dåliga men förmodligen snabbaste, vägen vore att kungahuset genom bristande uppförande straffade ut sig självt på samma sätt som det engelska kungahuset är på väg att göra. Där tycks det räcka med att uppföra sig som folk gör mest, begå äktenskapsbrott, skilja sig, så har man förverkat folkets förtroende. En ledande tidning, the Guardian, passade nyligen på att inleda en kampanj för republik samma dag som drottningen höll sitt tal vid parlamentets högtidliga öppnande (Gunnar Pettersson, DN Kultur 001230 - något för DN att haka på?).

Den andra och bättre lösningen vore en ökad medvetenhet om att monarkin faktiskt kränker grundläggande mänskliga och demokratiska värden. Om var och en i ansvarig ställning ärligt frågade sig om man verkligen vill stödja ett sådant system borde det slentrianmässiga engagerandet av

kungligheter för att sprida glans och PR för den egna verksamheten minska. Drömmen vore att hovet helt enkelt blev överflödigt p.g.a. bristande arbetsuppgifter.

Dock har jag fått en idé om en möjlig tredje väg. Alltid ställs frågan: kung eller president? Mitt förslag är – ingendera! Eftersom medborgarna uppenbarligen tycker att det vore för tråkigt med en president, varför inte välja tomten till statschef? Att tro på tomten och att tro på kungen går väl på ett ut. Båda väcker vederbörlig vördnad. Båda är bara goda och vill alla väl. I stället för kungs-sången kunde vi sjunga Hej tomtegubbar! (alter-

nativt: Hej tomtegubben!) Om tomten blev statschef skulle vi dessutom en gång för alla bräcka finnarna om var tomten rättmätigt hör hemma. De får nöja sig med Halonen. Vilken PR för Sverige!

Tomas Videgård

Artikeln har tidigare publicerats i Ordfront magasin Nr 1/2001. Publiceras här med tillstånd från Ordfront magasin samt författaren.

Republik – och sedan?

Det är ett problem att Republikanska Föreningen inte har något riktigt alternativ till monarkin. Att vara emot är visserligen bra i sig. Men trovärdigheten minskar när vi inte förmår visa upp något konkret alternativ.

Ett problem i sammanhanget är naturligtvis att olika människor inom föreningen har olika åsikter. En del vill göra statsministern eller talmannen till statschef. Andra vill ha en stark och självständig president. Själv tillhör jag den senare gruppen.

Innan jag lägger ut texten vill jag göra ett påpekande: Det faktum att jag vill ha en president beror inte på att jag är politiker-kramare. Tvärt om. Jag tycker att folk bör få sköta sig rätt så mycket efter eget huvud och att politiken skall koncentreras till ett fåtal angelägna frågor. Just därför tycker jag att det är bra med maktdelning. Riksdag, regering och ett president-ämbete är olika maktpoler som skulle kunna hålla god koll på, och balansera, varandra.

Vilket är själva skälet till att vi är för republik? Jo, att vi anser att det är odemokratiskt att statschefen utses genom avel istället för en demokratisk process. Vi betraktar den politiska demokratin som det bästa systemet (även om vi är medvetna om dess begränsningar). En folkvald president blir här mer av uttryck för folkvilje än en statschef som utses av och bland vardagens politiker. Och makt-delning innebär att den som till äventyrs vill sätta sig över demokratin möter starkare hinder än vad som är fallet idag.

Att bara flytta guldgalonerna från kungens axlar till statministerns eller talmannens, det minskar förvisso det odemokratiska inslaget i vårt statskicks. Men det tillför inte något. Det breddar inte demokratin. Det gör däremot ett fritt och starkt presidentämbete.

Ej aktuella till statschefsämbetet?

Ser man praktiskt på frågan, så tror jag att kravet på republik med en riktig president skulle ha lättare att vinna folkligt stöd än alternativet. Se bara hur det gick i folkomröstningen i Australien. Där föreslog man ett tandlöst, maktlöst

ämbete där statschefen skulle utses av politikerna själva. Detta alternativ tyckte folket var så ointressant att man bestämde sig för att istället hålla fast vid monarkin.

Pedagogiska, praktiska och framförallt demokratiska skäl talar alltså för att Republikanska Föreningen bör ta ställning för ett fritt och starkt presidentämbete.

Personligen skulle jag utträtta mer än att göra sporadiska nedslag i debatten - om vi hade ett konkret alternativ att slåss för. Idag vet vi vad vi är emot, men är osäkra på vad vi är för. Så är vår kamp också på tok för ljum.

Henrik Alexandersson

For republikk i Norge

Historien

Foreningen For Republikk i Norge ble stiftet i Kirkenes desember 2000 og lansert nasjonalt i Oslo februar 2001. Den fikk umiddelbart stor oppmerksomhet og har utvilsomt bidratt til at diskusjonen om republikk nå for alvor er satt på dagsorden i Norge.

Målsetting

For Republikk i Norge er en organisasjon som har som mål av prinsipielle grunner å erstatte monarkiet i Norge med republikk. Foreningen har ingen bindinger til politiske partier og tar ikke stilling til andre politiske problemstillinger.

Utgangspunktet er at monarkiet som styreform er foreldet og i direkte strid med de demokratiske prinsipper Norge er stolt av å hevde. Monarkiet er en anakronisme som en levning fra folkeavstemningen i 1905. Det er mulig at det på den tiden var et riktig valg for Norge som en måte å bygge allianser i en usikker tid. At dette var 8 år før kvinner i Norge fikk stemmerett viser at det er på tide at avgjørelsen tas opp til diskusjon igjen i moderne tid.

Vi mener at det ikke er riktig at man i dagens Norge har et system hvor statsoverhodet utpekes ved fødselen og ikke basert på sine evner og interesse! Vi ønsker en republikk av samme type som man har i våre naboland Finland og Island.

Prinsipp ikke person

For Republikk i Norge er opptatt av å få frem det prinsipielle synspunktet for en annen styreform. Vi er meget opptatt av å understreke at dette er ikke basert på enkeltpersoner i kongehuset og deres oppførsel. Vi er likevel takknemlige for den støtte til republikken som de kongelige selv skaper med sin livsstil!

Modernisering av monarkiet?

Det kommer med jevne mellomrom frem synspunkt som går ut på at kongebarnas oppførsel er en såkalt modernisering av monarkiet. Vi registrerer med tilfredsstillelse at dette faktisk slår andre veien. Det betyr at de fleste royalister er opptatt av at de kongelige skal nettopp være det – nemlig kongelig! Det vil si at når de kongelige begynner å oppføre seg som "folk flest" blir de nettopp det, nemlig "folk flest". Og hvorfor skal de da ha en opphøyet posisjon som går i arv hvis de er som oss andre? Det er et meget godt spørsmål!

Oppslutning til For Republikk i Norge

Vi måler vår støtte på følgende tre områder. Vår hjemmeside www.republikk.no hadde de to første

månedene siden lanseringen et besøk på over 140.000! Der har man mulighet for aktivt å markere sin støtte til vårt arbeid noe som om lag 3.000 personer har gjort til nå. Antall personer som støtter saken aktivt nok til å betale medlemskontingenten ligger nå om lag 300 personer og øker jevnt.

Fallende oppslutning for monarkiet

Oppslutningen om monarkiet har ligget jevnt på 90 % i Norge etter den andre verdenskrig. I den senere tid en rekke meningsmålinger vist at oppslutningen har falt markert. I enkelte målinger på Internett har det til og med vært flertall mot monarkiet. I ordinære meningsmålinger har man sett at støtten har vært helt nede på 60%.

Økende oppslutning om republikk

Det som er interessant i tillegg til at støtten til monarkiet har falt så markert er at nå har republikk kommet inn som et kjent alternativ. Tidligere har man ikke hatt noe alternativ noe som nok har preget tallene. Nå oppfattes republikk et reelt alternativ og man diskuterer mulige presidentkandidater og valgordninger.

Arbeidet fremover

For republikk i Norge er så langt en organisasjon uten egne ansatte eller organisasjon. Vi må derfor tilpasse aktivitetsnivået til det de frivillige til enhver tid har kapasitet til. Vi ønsker å utvikle samarbeid med tilsvarende organisasjoner i andre land. Vi vil arbeide gjennom deltakelse i offentlig debatt. Vi vil lage informasjonsmaterieell og buttons, klistremerker m.m. Ikke minst vil vi arbeide direkte for å påvirke det politiske miljø til å holde saken på dagsorden og ta aktivt stilling til saken.

Konkret mål

Vi ønsker at republikk som styreform i Norge utredes før man tar endelig stilling til når og hvordan det skal gjøres. Vi vil at man så skal gjennomføre en folkeavstemning som igjen vil være grunnlag for de lovmessige endringer som må gjøres. Disse må vedtas av to påfølgende Storting. Vi synes 100 års dagen for unionsoppløsningen nemlig 2005 kan være et passende tidspunkt for en folkeavstemningen. Denne kan så legge grunnen for at man kan feire 200 års dagen for vår grunnlov i et land med en moderne statsform!

Bernt Nilsen, initiativtagare till och ordförande i For Republikk i Norge
www.republikk.no